

HORIZON

2001. április

HÍRLEVÉL

- **Régi könyvek adatbázisa**
- **Alakulóban egy új tudományági szakkönyvtár a TTK-n**
- **Hírek, információk**

Horizon a Miskolci Egyetem Könyvtárában

Könyvtárunk a rendszert 1996 januárjától használja.

Az ELMESO elnevezésű együttműködés tulajdonképpen az ELTE Egyetemi Könyvtár és a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum együttműködése, a másik két könyvtár inkább a maga útját járja. Az ELTE BTK a legutolsó verzióváltást még meg sem valósította, a Semmelweis Egyetemen félállású rendszergazda tevékenykedik.

A Sybase adatbáziskezelő egy IBM RISC 6000-es gépen fut AIX 4.0 operációs rendszerrel. A Horizonnak jelenleg 3. verzióját használjuk. Ez az átmeneti verzió, amely még OS/2-es gépen is működik, de már Windows 95, 98 és NT környezetben is. A Sybase adatbáziskezelő megbízható, jó rendszer, nehézségünk még nem akadt vele. A Horizonnak 5 modulját vettük használatba (keresés, beszerzés, katalogizálás, folyóirat nyilvántartás, kölcsönzés).

Beszerzés 2 kliens gépen, kurrens és retrospektív katalogizálás, szakozás, ellenőrzés, példányozás 16 gépen történik, folyóirat-nyilvántartás és érkeztetés 3 gépen, kölcsönzés szintén 3 gépen folyik.

A legnagyobb bánatunk az, hogy a berlini ügyfélszolgálat évről évre kevesebbet nyújt.

Kereső modul

A PAC (könyvtáros kereső) modult természetesen a Katalogizálás modullal egyidejűleg, vagyis 1996 elején indítottuk be, bár az olvasóinknak csak később tettünk ki gépeket az OPAC (olvasói kereső) használatához, hiszen a bevitt állománynak előbb el kellett érnie egy kritikus értéket, hogy érdemes legyen a gépi katalógust is használni. Jelen pillanatban négy, csak olvasói katalógusnak kijelölt gépen használható a Miska katalógus az olvasóteremben és számtalan más helyen (egyetemi tanszékek,

más városok, stb.), ahol a könyvtári WEB szerverünkről a <http://www.lib.uni-miskolc.hu/serv/install.htm> címről a klienst letöltötték és a saját gépen telepítették. Az ELMESO együttműködésnek pénzügyi okok miatt csak 2001 áprilisában sikerül megvásárolnia a legelegánsabb és leghasználhatóbb, távoli elérést is biztosító WEB OPAC-ot, melyet egy Win NT gépre fogunk telepíteni.

A könyvtáros PAC-ban 30 indexet hoztunk létre, az olvasói OPAC-ban természetesen ennél kevesebb, összesen 20 index kereshető.

A keresés korlátozható tanszékek szerint és kölcsönözhetőség szerint.

A PAC fentebbiekben felsorolt minden lehetőségét kihasználjuk. Egyedül az előjegyzés funkció nem működik, ezt az ügyfélszolgálatunk Berlinben még nem javította ki. Az önálló kölcsönzést szintén nem vezettük be, mert ez a magyar körülmények miatt (olvasók megbízhatósága) talán nem lenne célszerű. Ezen kívül az állomány nagy része raktárban található, tehát a könyv kikéréséhez kérelmre kitöltése is szükséges.

A legújabb könyvekről, CD-kről és folyóiratokról teljes leírást tartalmazó lista, valamint csak szerző és cím adatokat tartalmazó lista hetente a könyvtári WEB szerverre is felkerül.

A multimédiás megjelenítés technikailag megoldott. Az elektronikus dokumentumok tervszerű feldolgozása már elkezdődött. Ez egyrészt jelenti a teljes szöveges, nyomtatásban meg nem rendelt elektronikus folyóiratok (pl. Springer LINK konzorcium keretében megvett 393 folyóirat), másrészt az idén januárban beindult egyetemi digitális gyűjtemény (egyetemi jegyzetek, tankönyvek, nagyobb terjedelmű oktatási segédletek, TDK dolgozatok, szakdolgozatok, disszertációk, konferencia kiadványok, egyéb művek) és más, a könyvtár gyűjtőkörébe beilleszkedő, jónak talált internetes dokumentumok katalogizálását.

Katalogizáló modul

A modult 1996 januárjában indítottuk be, 2000. január 1-vel megszüntettük a cédula katalógust. Konvertáló program készült Qbasic nyelven, mely az adatbázisba bevitt, majd exportált rekordokat áttette a Word 6.0 szövegszerkesztő által olvasható formátumú (rtf) rekordokba. Erre azért volt szükség, mert a Horizon nem tud a könyvtárak megfelelő formájú katalógus cédulát nyomtatni, és a könyvtár vezetőségének döntése nyomán a bevezetés időszakában párhuzamos (számítógépes illetve hagyományos) feldolgozás folyt.

Címleíróink csak a MARC beviteli formátumot használják. Minden dokumentumtípushoz készítettünk beviteli űrlapot, ahol a dokumentumot leíró hívőjelek szerepelnek és egyes alapértelmezett szövegek. Pl. az, hogy „HuMiMEKK” a 40-es hívőjelben minden rekordunkban szerepel, ez a könyvtárunk azonosítására szolgál. A nyelvet is előre megadjuk, idegen nyelvű dokumentum esetén a könyvtáros felülírja a „hun” kódot.

Folyamatosan importálunk rekordokat a Magyar Nemzeti Bibliográfia CD-ROM-ból, és a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár WEBPAC rendszeréből az internetet felhasználva. Mivel az MNB CD-ROM a rekordokat HUNMARC formátumban használja, még 1995-ben konvertáló program készült a HUNMARC-USMARC konverzióra.

Az alábbi dokumentumtípusokat dolgozzuk fel: könyv, folyóirat, kották, hangzóanyagok, CD-ROM-ok, elektronikus dokumentumok. Minden könyvhöz és CD mellékletéhez külön példányrekord készül, a folyóiratoknál csak a CD mellékletekből lesznek példányrekordok, mert a folyóiratainkat nem kölcsönözzük.

Minden rekordot látnak olvasóink, tehát rekordjainkat nem védjük le. A különböző munkafolyamatok végzői az 583-as hívőjel különböző almezőit felhasználva bejegyzik a monogramjukat, így statisztikák készíthetők az elkészített, szakozott, ellenőrzött rekordok számáról.

Kapcsolt rekordként kezeljük a többkötetes könyveket, kolligátumokat, folyóiratoknál az előzmény és folytatás rekordokat. ISBN számot tartalmazó rekordjainkat USMARC formátumban folyamatosan átadjuk az Országos Leleghely Adatbázisba (ODR).

Néhány statisztikai adat az adatbázis nagyságának jelenlegi állapotáról (2000. április 2.):

- 93 ezer bibliográfiai rekord
- 59 ezer szerzői authority rekord
- 7,6 ezer sorozati authority rekord
- 50 ezer tárgyszó authority rekord
- 168 ezer példányrekord

Kölcsönző modul

Tapasztalataink szerint a katalogizálás mellett a leginkább kiforrott, legtöbbet tudó modul, szinte minden igényt kielégít. Ezért lehetőségeit a könyvtár elvárásai szerint használjuk ki.

Az első éves olvasók adatait minden nyár végén az országos felvételi adatbázisból az egyetemi számítóközpont közreműködésével átvesszük, és egy alaposan kidolgozott módszerrel bevisszük az adatbázisba, majd a vonalkódjukat az olvasójegy számával és az olvasó nevével kinyomtatjuk. A címke rákerül egy külön erre a célra készített műanyag lapocsára, az olvasójegyre.

Az újonnan beiratkozó I. éves hallgatók rögtön kézhez is kapják az olvasójegyüket, és a könyvtárosnak kiegészítő adatként csak a tankört kell bevinni az adatbázisba.

Nagy munkát jelentett a modul előkészítése, a jogosultságok beállítása, az oktatás. Ennél a modulnál volt leginkább fontos az, hogy hiba nélkül, gyorsan, hozzáértő könyvtárosok segítségével működjön, mert a katalogizálandó dokumentumot félre tudja a katalogizáló könyvtáros tenni, de az olvasót az olvasószolgálati könyvtáros nem várakoztathatja meg csupán azért, mert még nem ért a program kezeléséhez.

Nem használjuk a helyben olvasás és felretétel lehetőségeket, mert az előjegyzés az ún. MISKA OPAC-ból nem működik, így ennek nincs értelme.

Hetente készítjük el a felszólító leveleket szintén saját program alapján, amely automatikusan fut le vasárnap éjszaka. Az olvasószolgálat vezetője e-mail-ben kapja meg mellékletként a kész fájlt, amelyet a Word szövegszerkesztőbe beolvasva és egy makróval lefuttatva, rögtön nyomtathat.

Olvasói statisztikák havonta készülnek különböző felbontásokban: olvasói típus, olvasói statisztikai osztály és példánytípus alapján.

A számlázáshoz a saját igényeinknek és a törvényi előírások által megadott adatoknak megfelelő külön programot (SQL scriptet) készítettünk, amely az adatbázis adatait felhasználva és a megtörtént pénz befizetés alapján - külön ikonra kattintással indulva - nyomtat számlát.

Beszerzési modul

A dezideráta lehetőséget beszerzőink kevésbé, de használják. Mivel a Horizon által készített megrendelő levelek nem felelnek meg a könyvtár követelményeinek, külön program készült az adatbázis adatainak felhasználásával rendelő levelek automatikus létrehozására. A beszerző kolléga külön ikonra kattint, és a legutolsó bevitt rendelést a szállító nevével és címével együtt a program az adatbázis tábláiból kivonatolja és a Word szövegszerkesztőbe átemeli.

A szállítóktól beérkezett számlákhoz létrehozuk mi is a Horizonban a megfelelő számlákat és bizonylatokat, de ezeket nem nyomtatjuk ki.

A szállítók nyilvántartásába a szállító kódját, nevét és pontos címét jegyezzük be, elektronikus rendelést még nem végzünk, az erre vonatkozó mezőket üresen hagyjuk.

Folyóirat modul

Létrehozuk a bibliográfiai rekordokat, az előfizetési rekordokat, az előjelzést hozzá, és érkeztetünk. Mivel a folyóiratok nálunk csak helyben használhatók, az egyes számokhoz nem készítünk példányrekordokat, de a folyóiratok CD mellékleteit példányrekordként felvesszük és azokat kölcsönözzük (pl. Chip Magazin).

Folyóiratainkat a Minerva bécsi ügynökségtől rendeljük. A cégnek fejlett online reklamáló rendszere van és ezért a modul reklamáció készítését nem használjuk ki, csak időnként készítettünk egy listát a reklamálandó számokról, amely alapján a folyóiratosok online reklamálnak.

Nem használjuk a köröztetési részt, mert ez a könyvtári tevékenység nálunk nem gyakorolt.

Nem nyomtatunk semmilyen cédulát.

Összegzés

A Horizon rendszert könyvtárosaink szeretik, ma már alig van ember a könyvtárban (kivéve a takarítókat, rendészeket és rak-tárosokat), akiknek az asztalán ne működne a Horizon. Gyorsabb, könnyebb lett a keresés, szabványosabb a katalo-gizálás, a kölcsönzés teljesen automatikusan zajlik (felszólító levelek, számlázás, statisztikák), a folyóirat nyilvántartás és beszerzés sokkal áttekinthetőbb lett.

Bízunk benne, hogy az ELMESO együttműködés továbbra is sikeres lesz, és a jövőbeli újabb változatokat közös munkával telepíteni és használni tudjuk.

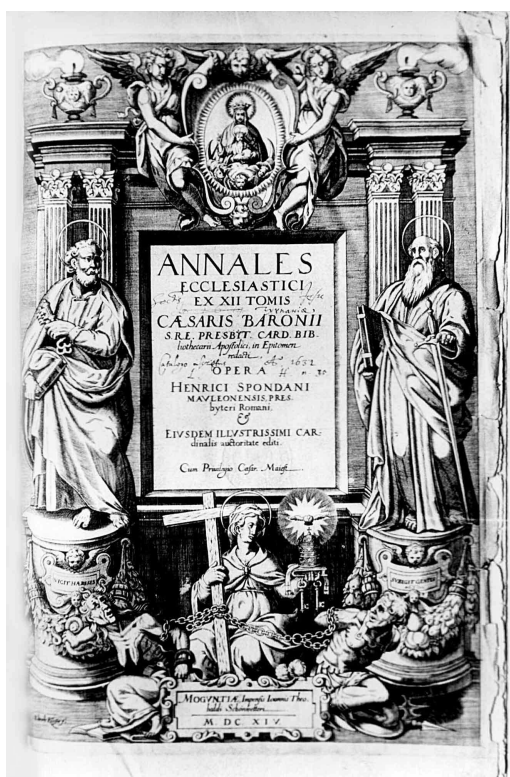
A rendszerrel kapcsolatos ideiglenes legfontosabb fejlesztések a WEBPAC telepítésén kívül: a rendszergazda (a cikk szerzője) SQL scripteket készít, amelyek segítségével a rendszerből HTML formátumú listákat hozunk létre heti rendszerességgel. Ezek a listák a könyvtár WEB szerverén megjelennek (CD-ROM-ok, elektronikus folyóiratok URL-lel, a Horizon adatbázis legfontosabb adatai, stb.).

Látogassanak el hozzánk, hogy minderről meggyőződhesse-nek!

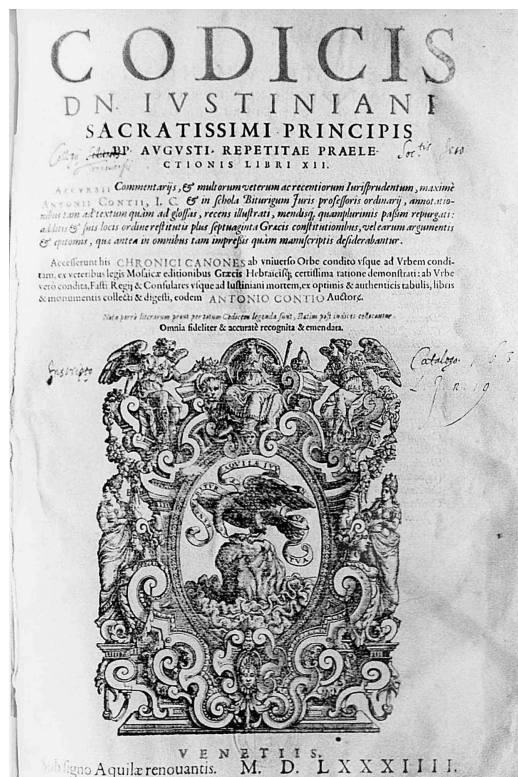
Címünk: <http://www.lib.uni-miskolc.hu>

Burmeister Erzsébet

Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum

Caesar Baronius
egyház története.
Mainz. 1614.

Corpus Juris.
Velece. 1584.

Régi könyvek adatbázisa

A budapesti Egyetemi Könyvtár egyike azon kevés műemlékkönyvtárunknak, amely 16. századi alapítása óta őrzi a megmaradt régi állománya egy részét, a folytonosságot biztosítva több mint négy évszázadon keresztül. Azokat a könyveket, amelyeket a jezsuita rend 1635 előtt szerzett be, s a tulajdonosi bejegyzés alapján a később egyetemmé vált nagyszombati jezsuita kollégium, illetve jogelődei (Znióváralja, Vág-sellye) birtokában voltak, különgyűjteménybe soroltuk be, s elneveztük Antiquissima-gyűjteménynek. Az Egyetemi Könyvtár e korai történetének sajátosságai közé tartozik, hogy nemcsak az egyetem 1635-ös alapítását megelőző fél évszázadból őrzött meg köteteket, hanem kéziratállományában fellelhető két 17. századi katalógus, amely újabb információkat szolgáltat az akkori könyvállományról. A nemrég kiadásra került katalógusoknak a magyar művelődés- és könyvtártörténetben elfoglalt helyét jól jelzi az a lehetőség, hogy segítségével sikerülhet a nagyszombati egyetem több mint 5000 kötetes könyvtárát - a teljesség igénye nélkül - rekonstruálni.

Ez a rekonstrukció három, egymástól elkülöníthető munkafolyamatban történt:

- A könyvtár állományában meglévő kötetek bibliográfiai és egyedi feltárása.
- A két kézirat katalógus szövegkiadása betűhív olvasatban.
- A források összegzése és adatbázissá formálása.

A párhuzamosan végzett munkálatok - amelyek mindegyik szakasza megjelent vagy a közeljövőben megjelenik nyomtatott formában is - legnehezebb része az adatbázis létrehozása volt. Sajnos csak kevés összehasonlítási lehetőségünk adódott a munkánk során, hiszen a számítógépes adatbázisok felhasználása a különböző régikönyves állomány-egységek rögzítésére csak az elmúlt évtized második felében kezdődött el. Kiinduló kérdésünk az volt, hogy miképpen lehetséges egy régikönyves adatbázist beépíteni egy hagyományos hálózati katalógusba, hiszen ez a speciális adatbázis a modern könyvekhez képest lényegesen több információt képes visszaadni.

Az adatbázis feltöltése két módon történhetett: vagy a már meglévő katalógust visszütk át számítógépre (lapolvasóval), vagy a retrospektív katalógizálás során, minden egyes kötetet kézbe veszünk, új feltárási szempontokat kialakítva. Az első mellett a gyorsaság, a második mellett a pontosság szólt. A magunk részéről a második megoldás mellett döntöttünk, mert a retrospektív katalógizálás új szempontjai lehetővé tették a régi hibák javítását, illetve beépülhetett a feltárásba az elmúlt 150 év könyvészeti szakirodalma.

Első lépésként a könyv bibliográfiai tulajdonságait tártuk fel. Kereseltünk: a szerzőre, a mű címére, formátumára, a kiadás helyére, a kiadás idejére, a kiadóra, megadhatunk tárgyszavakat, s a mű nyelvét. Az adatbázis értékét nagyban növelni fogja, hogy az összetett keresések révén néhány művelődéstörténeti mozzanat is adatolható lesz.

Második lépés a két kézirat katalógus címléírásának egymáshoz illesztése volt, amely további kérdéseket vetett fel.

Tanulságos volt a két katalógizálás közti különbség összevetése. Ez a művelet sor jól demonstrálta, hogy a ma létező könyvek feltárásával együtt a katalógusok adatai is árnyalják a képet a korabeli állományról. Harmadik lépés a könyvek egyedi tulajdonságainak az elemzése volt. Megkíséreltük csak az adott könyvre vonatkozó adatok összetett validálását. Egyik fontos szempont volt a könyvkötés jellemzése, amely művészettörténeti jelentőségén túl, művelődéstörténeti értékkel is bír. A könyvek nagy részét ugyanis már a tulajdonosa kötteti be, látja el supralibros-szal, ex libris-szel, s így egy-egy könyvtár rekonstruálására fontos adalék lehetett a kötések beható vizsgálata. A másik fontos tényező volt az adatbázis szerkezetének kialakításában, hogy az adott könyvet ki és mikor birtokolta, illetve milyen mélységben és milyen formában használta, mikor katalógizálta először.

Ezután következhetne a három lépés eredményeinek az összeillesztése, amelyre a közeljövőben szeretnénk sort keríteni. Optimális esetben körülbelül 5000 könyv azonosítását tudjuk elvégezni, amelyekből megközelítőleg 1000 kötet mind a két kiadott katalógusban szerepel, így nyomon követhetjük történetüket a 16-17. században.

A rekord szerkezetének létrehozása

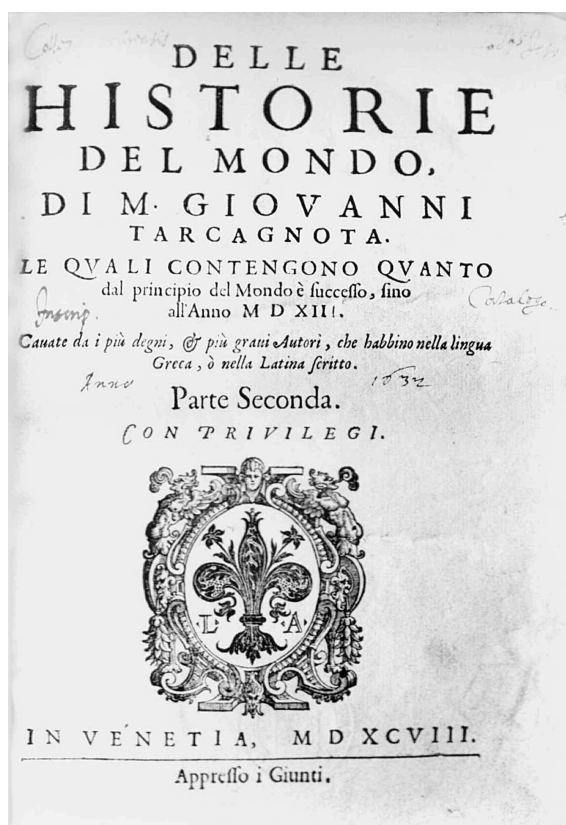
A szakirodalomban kiemelten tárgyalt problémák adatbázisunk létrehozása során bennünket sem kerültek el. A régi nyomtatványok, mint speciális dokumentumok, speciális rekordszerkezetet igényeltek. Az eddig elvégzett kutatómunka, a gyűjtemény sajátosságai, az egyéb régi könyves adatbázisok rekordszerkezetének megismerése, valamint az akadémiai Könyvtörténeti Bizottság által kidolgozott adatelemek alapján a következő adatmezőket határoztuk meg:

- A könyv raktári jelzete. Lehetőség szerint a könyv minden régi raktári jelzetét feltártuk időrendben a jezsuita korszaktól napjainkig.
- A könyv szerzőjének a neve. A könyvben, általában a címlapján, szereplő nevet jelenítettük meg, valamint utalót készítettünk a nemzeti névalakról, névváltozatokról és az egységesített formáról.
- A könyv címe. A címdalról betűhíven írtuk le, igyekeztünk a teljes címet minden esetben megjeleníteni. A vaglyagos címetek, a párhuzamos címetek és az egyéb címadatokat a főcím részeként írtuk le. Itt tüntettük fel a kiadásjelzést is.
- A könyv megjelenésének helye. A könyvben szereplő formában: az adatforrásban megadott helyesírással és nyelvtani esetben, valamint szögletes zárójelben az egységesített formát is feltártuk.
- A könyv nyomdászának és/vagy a kiadójának neve. Szellemi közreműködők feltárását fontosnak tartottuk, s minden esetben utánajártunk a kommentátoroknak, előszóíróknak, illetve akik jegyzetekkel látták el az adott művet vagy valamiképpen hozzájárultak - például mecénásként - a könyv kiadásához.
- A könyv megjelenésének ideje. Arab számmal, az anno és egyéb kifejezések elhagyásával írtuk át.
- A könyv formátuma. Folio, quarto, octavo stb. formában írtuk le.
- A könyv kiadásának azonosító adatai. Minden kiadvány beazonosí-

tásához igénybe vettük az elérhető hazai és külföldi katalógusokat, néhány esettől eltekintve mindig találtunk hivatkozható bibliográfiai számot.

- A könyvben található bejegyzések. Szignált, kéziratos bejegyzések, pecsétek, ex librisek, lényeges megjegyzések a margón, ezek betűhű leírása datálással.
- A könyvtulajdonosi bejegyzések. A személyek feltárása életrajzi adatokkal: ki, mikor szerezte be a könyvet, esetleg honnan, mennyiért, s milyen alkalomból. Az adott intézmény mikor szerezte be a kötetet, hogyan változott a tulajdonos minősége az évek során, milyen történelmi helyzetek befolyásolták a könyv birtoklását.
- A könyv összeírása. Igyekeztünk kideríteni minden esetben a rendelkezésünkre álló család-, rend- és intézmény-történetből, vagy a nyomtatványban található adatokból.
- A könyv késési indexe. A könyv kiadása és beszerzése között eltelt idő megállapítása.
- A könyv tárgyszavai. Megpróbáltunk olyan tárgyszavakat használni, ahogyan az olvasó a katalógusban keresni fogja. A Régi Magyar Nyomtatványok rendszerére épített tárgyszókatalógusunk a feltöltés során kisebb mértékben módosult.
- A jezsuiták által adott tárgyszavak.

Giovanni Tarchagnota világtörténete. Velence. 1598.

- A könyv nyelve.
- A könyv terjedelmi adatai. Itt a dokumentumnak megfelelő oldal-, hasáb- vagy lapszámozást adtuk meg. Az arab és római számokat a kiadvány szerint közöltük, a számozatlan oldalakat szögletes zárójelben arab számmal tüntettük fel.
- A könyvre vonatkozó általános megjegyzések.

A modern könyvekhez képest a régi nyomtatványok feldolgozása - speciális tulajdonságai miatt - elkülönítve történt, más lelőhely azonosítással, hiszen a köteteket fizikailag is külön tároljuk. 1996 januárjától indult meg az Egyetemi Könyvtárban a Horizon rendszer tréningprogramja, májusig a rendszer tesztelése és az adatbázis elveinek tisztázása történt meg. A tréningszakaszban számos kérdés vetődött fel, többek között a nevek egységesítésének problémái, a régi nyomtatványok tárgyszavazása, speciális jegyeinek (kötésére, tulajdonosaira, használatára vonatkozó adatok) feltárása és megjelenítése. Gondot okozott az adatelemekre való visszakeresés megoldása, az alaprekord mezőjéhez továbbiakat kellett illeszteni. 1997 májusától kezdődött el a rendszer feltöltése. Jelenleg 300 régikönyv található már a RARE elnevezésű adatbázisunkban, amelynek USMARC mezői a következők.

040 A katalógus forrása minden esetben az Egyetemi Könyvtár, ezért **ELTE** került ebbe a mezőbe.

041 A könyv eredeti nyelve határozza meg a nyelvi kódot, s az adatbázisból való lekérdezéskor a találatokat továbbszűkíthetjük a kívánt nyelvre. A könyvek többsége latin nyelvű, így a kódjuk: **lat**.

090 A raktári jelzetek mezőjében csak a rekonstrukciós jelzet: **Ant. Tyrn. 1632/70. (coll. I.)**, illetve a raktári jelzet: **Vet. 37/41c**. kerülhetett. Sajnos le kellett mondanunk a többi 17-19. századi jelzet megjelenítéséről és visszakereshetőségéről. A nyomtatott formában rövidesen megjelenő rekonstrukció ezt a hiányt is pótolni fogja.

100 A szerző nevét egységesített formában jelenítettük meg: **Alfraganus**, s erre utaltuk a nemzeti névalakot vagy más névváltozatot: **Al-Farghani, Ahmad ibn Muhammad ibn Kathir**.

240 Az egységesített címben az adott mű eredeti címét írtuk a fordítás nyelvével: **Elementa astronomica (latin)**, amely lehetővé teszi egy-egy népszerű és sok nyelvre lefordított régikönyv nyelvi szűkítését.

245 A főcím mezőbe került a címlapon található forma: **Rudimenta Astronomica Alfragani. Item Albategnius astronomus peritissimus de motu stellarum**.

260 A kiadásjelzésben jelenítettük meg a könyv impresszum adatait, tehát a nyomtatás helyét, idejét és a nyomda nevét, abban a formában, ahogyan szerepelt a címlapon vagy a könyv más helyén: **Norimbergae: apud loh. Petreium; 1537**. Erre a műveletre azért is volt szükség, hogy a dokumentum nemcsak a kézikönyvből feltárt (sok esetben javított vagy pontosított) nyomtatási adatokkal, hanem a címlapon - általában - latin nyelven feltüntetett ragozott városnévre és nyomdahelyre is visszakereshető legyen. Ez a régikönyvek azonosításában rendkívül fontos lehetőség.

300 A könyv fizikai leírása a kötet terjedelmét és formáját határozza meg a dokumentumban megadott módon, vagyis oldal, lap vagy hasábszámozással, illetve a könyv formátumát írjuk le latinul: [10] 26, 90 pp. - quarto.

500 Az általános megjegyzések ismétlődő mezőjébe került a kötet tartalma, ha több műből állt össze, s a könyv állapotára vonatkozó megállapítások: *A példány csonka, címlapja hiányzik, és rossz sorrendben kötötték be.*

510 A bibliográfiai azonosító egyértelművé teszi, melyik kiadásra azonosítottuk a kérdéses kötetet: VD/I 6 A 1002.

562 A kötés rövid leírása következik, s ha volt valami különlegessége, akkor kiemeltük: *Eredeti vörös bőrkötés, két kapoccsal. Restaurált (1995). Az előtáblán supralibros-szal: „ION. DAN. EPS. VAR. 1539.”*

590 A használatra vonatkozó mezőben a könyv olvasását és forgatását igyekeztünk tömören jellemezni: *Háportoni Forró Pál egy alkalmi költeménye (kéziratot bejegyzés).*

600 A személyi tárgyszó mezőbe kerültek a könyv címében feltüntetettek, illetve a könyvben található bejegyzésekből azonosított tulajdonosok évszámmal, ha ismert a vásárlás vagy a birtokbavétel időpontja: *Dantiscus, Johannes (tulajdonos 1539) - Báthory András (tulajdonos) - Háportoni Forró Pál (tulajdonos).*

650 A szabadszöveges tárgyszó mezőben megkíséreltük a könyv tartalmát a lehető legpontosabban visszaadni. A visszakereshetőség és a szűrés miatt megadtuk a nyomtatás évét, az eredeti nyelvet és a fordítás nyelvét: *csillagászat-1537-arab-latin nyelvű.*

651 A földrajzi tárgyszó mezőben a címben szereplő helynevek mellett az intézményi tulajdonosokat és a nyomdahelyet tártuk fel időrendben: *Warmia-püspöki könyvtár – 1540-1599; Nagyszombat-jezsuita kollégium – 1632.; Nürnberg-nyomdahely – 1537.* Így lehetővé vált, hogy a nyomdahelyre a mai névforma alapján is kereshessünk, illetve az intézményi tulajdonosokat év szerint is szétválaszthassuk.

700 A szellemi közreműködők mezőben a társszerző, a kommentátor, előszóíró, jegyzeteket készítő, a könyvet kiadó és nyomtató személyeket tüntettük fel: *Albategnius (társszerző) - Melanchthon, Philipp - Regiomontanus, Johannes de - Petreius, Johann (nyomdász).*

A kísérleti szakasz lezárult. Régikönyves és informatikus kollégák az eddigi tapasztalatok alapján most közösen kidolgozzák az Egyetemi Könyvtár régi nyomtatványai számítógépes feldolgozásának helyi szabályait. Az új szabályzat elkészülte után, terveink szerint 2001 szeptemberétől a Régi nyomtatványok osztálya elkezd az 1501 és 1850 közötti könyvvállomány elektronikus katalógusának elkészítését.

Az adatbázis feltöltése jelenleg szünetel. A munka folytatásaként a már digitalizált címlapokat csatoljuk az elkészült rekordokhoz. (A Hírlevélben szereplő illusztrációk is ilyen címlapok.) Könyvtárunk hamarosan üzembe helyezi a WebPac programot, amely lehetővé teszi, hogy a kapcsolt címlapok megtekinthetők legyenek az interneten is.

Farkas Gábor Farkas - Varga Klára

Bibliográfia részletezés	
Jelzet Kézirattár	Katalogizálás
Ant. Sell. II/14.	Cím 1 jegyzések 0
Szerző	Tarchagnota, Giovanni (olasz történész 16. sz.)
Cím	Delle historie del mondo. I.
Impressum	In Venetia: Appresso i Giunti; 1598
Leírás	[32] 675 pp. quarto
Megjegyzések	Adams T-140 BN T. 182 c. 568
Tárgyszavak	<u>világtörténet – olasz – 1598</u> <u>Vágsellye – jezsuita kollégium – 1600</u> <u>Nagyszombat – jezsuita kollégium – 1632</u> <u>Venezia – nyomdahely – 1598</u>
Közreműk	Giunta, Bernardo jun. (nyomdász)
Egyéb	Eredeti fehér bőrkötés fatáblával. Egy tartalmi kiemelés a margón.
Nyelv (ford.)	ita
Raktári szám	Ant. Sell. II/14.
Internet	Címlap

Példányok
Mégsem
Elozo cím
retkezo
Kapcs. muvek
Raktári számlista

Rekord megjelenése
a kereső modulban

Alakulóban egy új tudományági szakkönyvtár a TTK-n

Harminc évi tanszéki szolgálatom után most eljött egy izgalmas év, amikor a Geofizikai Tanszék könyvtárát is úgymond el kell vinni egy közös könyvtárba, amely egyesíteni fogja a Biológiai, a Geológiai és a Földrajzi Tanszékcsoporthoz könyvtárait.

Még várat magára az a döntés kari szinten, hogy az Informatikai Tanszékcsoporthoz könyvtára hol kap helyet. Reményeink szerint nemsokára ez is megoldódik és mindenki számára megfelelő mód nyílik elhelyezésükre.

Immáron négy éve megbíztak a Természettudományi Kar könyvtárának vezetésével. Akkor elsősorban a pályázati munkákat jelentette ez a feladat, de azóta tudom, hogy a Kar számára sajnos megfelelő kari könyvtári épület nem épül. Ezért jönnek létre az egyes tudományági szakkönyvtárak, számos gondot felvetve ezzel mind a Kar, mind könyvtáros kollégáim és a magam számára is. Lélekben is fel kell készülni arra, hogy a bensőséges viszony oktatóinkkal átalakul.

Az új könyvtár közel 300 000 kötet dokumentumot gyűjt össze az eddig széttagolt tanszéki állományokból, és olvasótermében népes szakok hallgatóit fogja fogadni.

Igyekszünk mindent megtenni, hogy igényeiket a tanszékek falain kívül, nem „karnyújtásnyira”, de a közös könyvtárban is megelégedésükre teljesítsük.

Várhatóan a nyár folyamán költözünk Lágymányosra. Felmértük mintegy 19 könyvtár állományát, hogy ütemezhessük a költözést. A sok megoldásra váró probléma közül csak párat említek: úgy látszik a kapott adatokból, hogy gyarapodásra nem

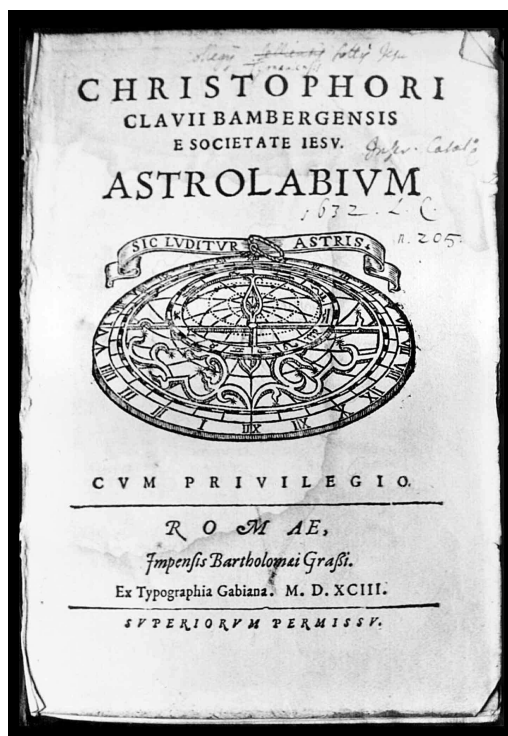
kalkulálták a polcfolyómétereiket, csak a biológusok és a földtudományi szakterületek is szűkösen férnek el, nincs elegendő könyvtáros és még beláthatatlan, hogy mennyi és milyen állományrészek nincsenek feldolgozva. Selejtezésre minden könyvtár életében szükség van, de ez nem lehet megoldás muzeális értékű állományok esetén és nem megoldás a jövő könyvtára számára, amiben gyarapodásra is fel kell készülnünk.

Létrejött egy bizottság a fent említett szakok delegált oktatóiból és könyvtárosaiból, hogy elkészítsük a közös könyvtár szervezeti működési és használati szabályzatát, alkalmazkodva a közös feladathoz. Ahhoz, hogy a könyvtár tájékoztatási feladatát teljesíthesse, legsürgősebben meg kell oldani a feltáratlan állományrészek számbavételét egy állományrevízió során, majd pedig feldolgozni lehetőség szerint már a közös egyetemi számítógépes adatbázisba.

Reményeim szerint a Kar vezetésétől kapott támogatás, megfelelő munkatársak felvétele segíteni fog abban, hogy a múlt „bűneit” megszüntessük és „soraink rendezése” után, kellő költségvetés esetén tudunk majd megfelelően működni. Csatlakozhatunk az ELTE közös integrált könyvtári rendszeréhez, hogy bekerülhessünk a Horizon adatbázis útján az ország könyvtári tájékoztatási vérkeringésébe is.

Bp. 2001. március 21.

Kiss Józsefné Kallós Katalin
TTK mb. könyvtárvezető

Clavius Christophorus: Astrolabium. Róma. 1593.

Hírek, információk

Tanszéki könyvtárak a rendszerben. Hírlevelünk előző számának megjelenése óta az alábbi változások történtek:

A BTK Spanyol Nyelv és Irodalom Tanszék Könyvtára pályázaton számítógépekhez jutott, így elkezdődhetnek a csatlakozás előkészületei.

A TTK Matematikai Könyvtára február 1-től megkezdte a gépi kölcsönzést.

Az Egyetemi Könyvtár Informatika főosztálya februárban továbbképzést tartott a gyakorló adatbázisban dolgozó tanszéki könyvtárosok részére. A tanfolyamon részt vett a Pszichológiai Intézet, a Néprajzi Intézet, a Fizikus Tanszékcsoport, a Kémiai Könyvtár, a Görög Nyelvi és Irodalmi Tanszék, a Magyar Jogtörténeti Tanszék és a Nemzetközi Magánjogi Tanszék egy-egy könyvtáros kollégája.

A tanfolyamon a könyvtárosok elmélyítették tudásukat a katalizáló modul használatára terén, alkalmazva az új leírási szabályzatokat.

Internet. Az ELMESO konzorcium (Miskolci Egyetem, Semmelweis Egyetem, ELTE könyvtárai) megállapodott, hogy 2001-ben megvásárolja a WebPac programot, mely lehetővé teszi adatbázisaink internetes elérését.

Jogdíjak. A Magyar Reprográfiai Szövetség jogdíjközleményt tett közzé a Magyar Közlöny 31. számában. A könyvtári érdekeket sikerült képviselni, így a díjtételek csökkentek, és elfogadták az utólagos fizetési kötelezettség lehetőségét is.

SzMSz. Készül az Egyetemi Könyvtár és a könyvtári hálózat új szervezeti és működési szabályzata. A karok könyvtári bizottságai már jóváhagyták a tervezetet, illetve megtették változtatási javaslatukat. Az Egyetemi Tanács április 17-i ülésén tárgyal a szabályzat elfogadásáról.

EKB. Február 26-án tartotta legutóbbi ülését az ELTE EKB (Egyetemi Könyvtári Bizottság). Az ülés két legfontosabb témája az egyetem könyvtári stratégiájának megvitatása és a könyvtárosként dolgozó alkalmazottak besorolása volt. Ez utóbbi különös hangsúlyt kap, mivel a kormány által 2001. szeptember 1-től tervezett béremelés csak meghatározott intézmények (közgyűjtemények) könyvtárosi státuszban alkalmazott dolgozóinak számára adható. Egyetemünkön számos tanszéki könyvtáros eddig nem könyvtárosi szakalkalmazotti besorolást kapott, így ők eselenek a 20%-os fizetésemelésről. Az ülésen felvetett kérdések nyomán az ELTE vezetői, illetve a megbízott kari, intézményi vezetők felülvizsgálták és módosították a besorolásokat.

Kiállítás. Az Egyetemi Könyvtár tervezi, hogy a nagyközönség számára bemutatja a gyűjteményében fellelhető kódexek legértékesebb darabjait, köztük a corvinákat. A kiállítást a Magyar-Török Baráti Társaság támogatásával szervezzük.

A rendezvénnyel emléket állítunk annak az eseménynek, melynek keretében 1877-ben II. Abdul Hamid török szultán a budapesti egyetemistáknak ajándékozott 35 kódexet, köztük 14 corvinát. Ezek a könyvek az Egyetemi Könyvtár tulajdonába kerültek.

A kiállítással egy időben megjelenik egy magyar-török kétnyelvű könyv a Magyar-Török Baráti Társaság és az Akadémiai Kiadó gondozásában. A kötet tartalmazza *Erdődi Béla: A török küldöttség látogatásának emlék-könyve* c. korabeli munkáját. Az előszóban Dr. Dávid Géza, az ELTE Török Filológiai tanszékének vezetője leírja a visszaadás történetét. Az utószóban Dr. Knapp Éva, az Egyetemi Könyvtár Kézirat- és Ritkaságtárának vezetője könyvészeti szempontból elemzi a kódexek jelentőségét, helyét a magyarországi gyűjtemények vonatkozásában. A kiállítás várhatóan május elején kerül megrendezésre. A megnyitó időpontjáról és a bemutatott anyagról honlapunkon fogunk részletes tájékoztatást adni.

Közreadja: az Egyetemi Könyvtár Informatika főosztálya

1053 Budapest, Ferenciek tere 6. Tel: 266-1555

Felelős kiadó: Dr. Szőgi László

Szerkeszti: Varga Klára, Kálóczi Katalin

Tipográfia: Németh Ferenc József

Terjeszti az Egyetemi Könyvtár 250 példányban

4. szám 2001. április

<http://lib.elte.hu/kiadvany.html>